

EHIA เหมืองทองเลย : ชัดต่อกฎหมาย

เมื่อเช้าวันที่ 8 กันยายน 2556 มีการจัดเวที Public Scoping (ประชุมรับฟังความคิดเห็นและกำหนดขอบเขตแนวทางการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพหรือ EHIA ตามรัฐธรรมนูญ 2550 มาตรา 67 วรรคสอง) อันเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดทำรายงาน EHIA ประกอบการขอประทานบัตรแปลงที่ 76/2539 ของบริษัททุ่งคำ จำกัด ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ณ ศาลาการเปรียญวัดโพธิ์ทอง บ้านหัวนา ตำบลนาโง่ง อำเภอเมืองจังหวัดเลย

แต่ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ มีกลุ่มชาวบ้านผู้มีส่วนได้เสียและนิสิตนักศึกษาจาก ม.ขอนแก่น และ ม.มหาสารคาม กลุ่มคนรักบ้านเกิด ที่ประสงค์จะเข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวหลายพันคน กลับถูกปิดกั้นจากตำรวจกว่า 600 นายไม่ให้เข้าร่วมเวที จนนักศึกษาต้องจัดกิจกรรมรณรงค์อย่างสันติท่ามกลางสายฝนรวมเวลากว่า 3 ชั่วโมง พร้อมทั้งให้ข้อมูลกับชาวบ้านตำบลนาโง่งถึงผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ทองคำที่ไม่ได้กล่าวถึง

การอ้างว่าจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น แต่ปิดกั้นการเข้าร่วมของผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง และการดำเนินการอย่างไม่ตรงไปตรงมาในการจัดเวที Public Scoping ทั้งที่การจัดเวทีที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงควรเปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญ 2550 มาตรา 56 มาตรา 57 มาตรา 67 มาตรา 85 และมาตรา 87

แต่ดูเหมือนว่าเวทีดังกล่าวจะจัดขึ้นเพียงเพื่อให้กลุ่มชาวบ้านที่สนับสนุนหรือไม่คัดค้านโครงการดังกล่าวเข้ารับฟังได้เท่านั้น ส่วนกลุ่มที่คัดค้านถูกกีดกัน ไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมเวที เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว เวทีการรับฟังดังกล่าวไม่สามารถนำไปใช้เป็นข้ออ้างได้ว่าได้ดำเนินการโดยชอบตามขั้นตอนของกฎหมายแล้ว

อีกทั้งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของโครงการเหมืองทองที่เกิดขึ้น หรือที่กำลังจะขออนุญาตขยายพื้นที่เพื่อขอรับสัมปทานใหม่นั้นจะต้องบอกกล่าวความจริงทั้งหมดแก่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียอย่างครบถ้วนเสียก่อน แต่ดูเหมือนว่ายังมีข้อมูลหลายประการขาดหายไป อาทิ

ข้อมูลผลกระทบที่เคยเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในอดีตที่อยู่ใกล้เคียงที่ ต.เขาหลวง อ.วังสะพุง จ.เลย ซึ่งมีโรงประกอบโลหะกรรมซึ่งมีปอเก็บกักหางแร่ที่มีไซยาไนด์ตั้งอยู่บนภูทับฟ้า และหากมีการขยายการทำเหมืองทองคำของบริษัท เช่น แปลง 76/2539 ในตำบลนาโง่ง ก็จะทำให้น้ำแร่เข้าโรงประกอบโลหะกรรมที่ภูทับฟ้า ซึ่งจะทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชาวเขาหลวงแย

สิทธิสิ่งแวดล้อม

นายศรีสุวรรณ จรรยา
นายกสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน
www.thaisgwa.com

ขึ้นไปอีก เพราะมีการตรวจพบว่าการปนเปื้อนของสารพิษในเลือด สิ่งแวดล้อม และแหล่งอาหารของคนในชุมชนอย่างน้อย 6 หมู่บ้านรอบเหมือง ซึ่งในอดีตก่อนมีการอนุญาตให้ทำเหมืองทองได้ ไม่เคยมีปรากฏการณ์ดังกล่าวเลย

แม้สาเหตุของการปนเปื้อนของสารพิษในพื้นที่ดังกล่าวยังไม่เคยได้รับการยืนยันอย่างเป็นทางการทั้งที่มีการตรวจพบการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมและเลือดของชาวบ้านโดยหลายหน่วยงานนับตั้งแต่เหมืองเริ่มดำเนินการ ในขณะที่มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2554 ระบุชัดว่าต้องหาเหตุของการปนเปื้อนในพื้นที่ดังกล่าวและประเมินความคุ้มค่าของการทำเหมืองเปรียบเทียบกับผลกระทบต่อชีวิตคนและสิ่งแวดล้อมก่อน จึงจะสามารถพิจารณาขยายเหมืองเพิ่มเติมได้ แต่ข้อเรียกร้องของชาวบ้านให้รัฐปฏิบัติตามมติ ครม. ดังกล่าวไม่ได้รับการตรวจสอบสารปนเปื้อนแต่อย่างใด

ในทางกลับกัน กระบวนการจัดทำ EHIA เพื่อขออนุญาตขยายเหมืองของบริษัททุ่งคำในพื้นที่จังหวัดเลยกลับดำเนินต่อไปเรื่อยๆ โดยมีหน่วยงานรัฐเป็นผู้สนับสนุน ราวกับว่าการหาเหตุที่มาของมลพิษที่ทำร้ายสุขภาพประชาชนเป็นเรื่องสำคัญน้อยกว่าการอนุญาตให้ก่อมลพิษเพิ่ม ซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจนในการปิดกั้นไม่ให้กลุ่มชาวบ้านและกลุ่มคนรักบ้านเกิดเข้าร่วมเวที Public Scoping เพื่อเริ่มต้นขอประทานบัตรการขยายเหมืองทองไปยังแปลงที่ 104/2538 หรือภูเหล็ก เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2555 ด้วยกำลังเจ้าหน้าที่กว่า 2,000

นาย ทั้งนี้ เหตุการณ์ในวันที่ 8 กันยายน 2556 ที่ผ่านมาซึ่งมีการปิดกั้นกลุ่มคนรักบ้านเกิดตำบลเขาหลวงไม่ให้เข้าร่วมเวที Public Scoping การขยายเหมืองทองไปยังพื้นที่ตำบลนาโง่งด้วยกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครของเหมืองจำนวนมาก

การเข้าร่วมของชาวบ้านถูกสกัดตลอดทางด้วยด่านตรวจหลายด่านและรถปิกอัพเก่าๆ ขนาดใหญ่ที่ท่าที่เสมือนประสบอุบัติเหตุกว่ากีดขวางถนนก่อนไปถึงสถานที่จัดเวที จนชาวบ้านและนักศึกษาต้องลงไปขึ้นรถเพื่อเปิดช่องทางจราจรเอง และเมื่อไปถึงหน้าวัดโพธิ์ทองอันเป็นสถานที่จัดงาน ทางเข้าวัดทุกทางถูกปิดด้วยกรงเหล็กมีเจ้าหน้าที่เฝ้าทางเข้าวัดด้านหน้าซึ่งเป็นทางเข้าหลักถูกปิดกั้นด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจประมาณ 50 นาย ในขณะที่ชาวบ้านและกลุ่มคนรักบ้านเกิดตั้งขบวนเพื่อเจรจายกเข้าร่วมเวที แต่ไม่เป็นผลสำเร็จเนื่องจากผู้จัดงานยื่นเงื่อนไขให้ต้องลงทะเบียน ซึ่งทางกลุ่มประเมินว่าเป็นการถ่วงเวลาให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าร่วมได้ครบมากกว่าเนื่องจากชาวบ้านมีมากกว่าพันคนไม่สามารถลงทะเบียนให้เสร็จทันได้

ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มชาวบ้านที่ผ่านกระบวนการจัดตั้งสามารถผ่านด่านเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทางประตูหลังของวัดเพื่อเข้าร่วมเวที ซึ่งมีมีผ่านทางสี่ชมพูซึ่งได้มีการเตรียมไว้ล่วงหน้าแล้วกับผู้นำชุมชนบางส่วนในพื้นที่ตำบลนาโง่งและบริเวณใกล้เคียง สามารถเข้าร่วมเวทีได้อย่างง่ายดาย

ในเอกสารประกอบการประชุม 57 หน้าที่เคยแพร่ต่อสาธารณะ ไม่มีการให้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการที่ชาวบ้านจะกำหนดประเด็นปัญหาและข้อกังวลในกระบวนการทำเหมืองและผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากการทำเหมือง ข้อมูลในส่วนที่ระบุว่า “การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA)” เริ่มต้นที่หน้า 47 และให้ข้อมูลเพียงแค่วิธีการและขั้นตอนการจัดทำรายงานเท่านั้น ทั้งนี้ บริษัทไม่ได้อธิบายอย่างชัดเจนว่าแปลงที่ 76/2539 เป็นเพียงแปลงเดียวในพื้นที่ 10,000 ไร่ในตำบลนาโง่งซึ่งบริษัททุกคำได้ยื่นขอสัมปทานแล้ว แต่กลับชี้แจงด้วยวาจาใน

เวทีว่าจะทำเหมืองแปลงดังกล่าวเพียงแปลงเดียวแต่หากบริษัทต้องการขยายต่อไปก็จะต้องทำเวที Public Scoping อีก การให้ข้อมูลกำกวมเช่นนี้ แสดงถึงความไม่ตรงไปตรงมาในการชี้แจงข้อมูลและเพิ่มความสับสนให้กับผู้เข้าร่วมประชุม ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมไม่อาจตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้องได้

การต่อสู้ด้วยสันติวิธีของชาวบ้านตำบลเขาหลวงที่ผ่านมาและในการคัดค้านเวที Public Scoping การขยายเหมืองทองในครั้งนี้ รวมถึงการประกาศใช้ “ระเบียบชุมชน ว่าด้วยการใช้ถนนชุมชนและการควบคุมน้ำหนักรถทุก” ใน 6 หมู่บ้านในตำบลเขาหลวง ผ่านการทำประชาคมหมู่บ้านเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2556 โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการห้ามรถบรรทุกเกิน 15 ตัน และการขนสารเคมีอันตรายในถนนชุมชน เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงเจตจำนงที่จะปกป้องแผ่นดินเกิดด้วยสิทธิและอำนาจหน้าที่ของชุมชน เพราะหมัดหวัดกับการพึ่งพาอำนาจรัฐและการบังคับใช้กฎหมายของส่วนกลางเพื่อปกป้องชุมชนจากการคุกคามของเอกชน

ถึงเวลาแล้วที่ สผ. และคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ ต้องตรวจสอบกระบวนการจัดทำ EHIA เหล่านี้ตั้งแต่เนิ่น ๆ ว่ากระบวนการดำเนินการไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพื่อตัดไฟเสียตั้งแต่ต้นลม เพื่อนำไปสู่กับ “ไม่เห็นชอบ” รายงาน EHIA ของเหมืองทองที่ขั้นตอนการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าว ไม่เช่นนั้นคงต้องไปสู่กับสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อนในศาลปกครองอีกแน่นอน...

